

Adroddiad i'r:	Cyngor Llawn
Dyddiad y Cyfarfod:	17 Hydref 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Ian Trigger, Cadeirydd y Pwyllgor Safonau
Awdur yr Adroddiad:	Lisa Jones - Dirprwy Swyddog Monitro
Teitl:	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Dyma drydydd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau i'r Cyngor Llawn ac mae'n cynnwys y flwyddyn galendr rhwng Ionawr a Rhagfyr 2016 yn unig. Cytunwyd y bydd y Cadeirydd yn cyflwyno eu hadroddiad ar y sail hon yn flynyddol i'r Cyngor Llawn, er mwyn hysbysu'r Aelodau o dueddiadau; materion o ran cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad i Aelodau yn gyffredinol ar draws y Sir a gwaith y Pwyllgor o ran codi safonau ymddygiad ar lefel y Sir, ond hefyd ar lefelau Cyngorau Tref, Dinas a Chymuned.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Cytunwyd gan y Pwyllgor Safonau y dylai Adroddiad Blynyddol gael ei gyflwyno ar waith y pwyllgor a'i ganfyddiadau a'i arsylwadau, i holl Aelodau'r Cyngor fel rhan o ymgyrch y Pwyllgor i wella safonau ymddygiad moesegol ac i gydymffurfio â Chod Ymddygiad yr Aelodau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1 Bod yr Aelodau yn nodi cynnwys yr adroddiad
- 3.2 Bod yr Aelodau yn nodi nad oedd angen Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer dibenion yr adroddiad hwn.

4. Manylion yr adroddiad

Prif rôl y Pwyllgor Safonau yw monitro cydymffurfiad â'r Cod Ymddygiad Aelodau. Mae pob aelod yn ymwybodol bod eu Cod wedi'i seilio ar (a dylid ei ddarllen ar y cyd â) 7 Egwyddor Bywyd Cyhoeddus Nolan. Yng Nghymru mae deg egwyddor (mae * wrth ymyl y rhai na chawsant eu cynnwys yn argymhellion Nolan) fel a ganlyn: -

Anhunanoldeb
Gonestrwydd
Uniondeb a phriodoldeb
Dyletswydd i gynnal y gyfraith *
Stiwardiaeth *
Gwrthrychedd wrth wneud penderfyniadau
Cydraddoldeb a pharch *
Diffuantrwydd
Atebolrwydd

Arweinyddiaeth

Roedd y Pwyllgor Safonau yn 2016 â diddordeb arbennig yn yr egwyddor olaf sef 'Arweinyddiaeth', ac yn ystod y flwyddyn roedd yn awyddus i archwilio unrhyw fentrau a allai'r Cyngor eu dilyn sy'n cefnogi'r cysyniad o arweinwyr cymunedol; tebyg i'r 'strategaeth arweinyddiaeth' Swyddog a ddatblygwyd ar lefel Sirol. Gall y dull hwn adlewyrchu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â chanolbwyntio ar arweinyddiaeth ac arwain drwy esiampl, yn enwedig yn y cyfnod economaidd helbulus hwn lle na ddylid defnyddio adnoddau prin wrth ymchwilio i gwynion heb unrhyw deilyngdod ac sy'n effeithio ar amser y Swyddog Monitro a swyddfa'r Ombwdsmon ei hun.

Mae'r Pwyllgor Safonau yn cynnwys y mathau canlynol o Aelodau - 2 Gynghorydd Sir, 4 Aelod Annibynnol (cyfetholedig), ac 1 Aelod o Gyngor Cymuned (nad yw'n Aelodau sy'n gwisgo dwy het). Felly, nid yw'r rhan fwyaf o'r Aelodau yn cael eu hethol, ond yn cael eu recriwtio gan aelodau o'r cyhoedd yn unol â gofynion y ddeddfwriaeth Safonau yng Nghymru. Hefyd dim ond pan fydd o leiaf hanner yr Aelodau hynny sy'n bresennol yn aelodau annibynnol y gall y Pwyllgor wneud cworwm.

Caiff aelodau annibynnol eu recriwtio trwy hysbyseb gyhoeddus, sydd ar agor i bawb heblaw am feini prawf llym mewn perthynas â bod yn gyn-Swyddog neu'n gyn-Aelod o'r Cyngor o fewn cyfnodau penodol o amser, bod ag enw da a bod â rhinweddau penodol fel a nodwyd yn y ddeddfwriaeth. Ar wahân i hyn, mae'r cyfle hwn yn agored i bobl o bob cefndir, er mwyn cynrychioli barn y cyhoedd o ran y safonau y maent yn eu disgwyl gan eu haelodau etholedig; ac a fydd hefyd wedyn, os gofynnir iddynt wneud hynny, yn penderfynu mewn perthynas ag unrhyw gyfeiriadau at y Pwyllgor gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, lle y torrwyd y Cod Ymddygiad, sy'n uwch na'r trothwy perthnasol. Mae'r penderfyniad i ymchwilio i dorri amod, yn ôl disgrisiwn yr Ombwdsmon; yn seiliedig ar y ffeithiau, tystiolaeth a natur y mater ac a oes tystiolaeth ategol ai peidio, ac a oes budd i'r cyhoedd wrth ddefnyddio amser ac adnoddau ariannol y cyhoedd yn yr ymchwiliad a'r gwrandawriad ei hun; yn debyg i ddull Gwasanaeth Eryl y Goron ar gyfer cyhuddiadau ac erlyniadau.

Bydd y Pwyllgor sy'n derbyn geirada gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn dilyn ei ymchwiliad i gŵyn, yn lled-farnwrol tra eu bod yn gwrandawro ar y mater. Mae ganddynt bwerau i atal Aelod o'u swydd am uchafswm o 6 mis, yn ystod y cyfnod hwnnw ni fyddant yn gallu gweithredu yn rhinwedd eu swydd fel aelod etholedig ac ni fyddant yn derbyn unrhyw gyflog fel aelod. Mae gan y Pwyllgor yr hawl i osod sancsiynau llai megis gwaharddiad rhannol o ddyletswyddau neu 'gerydd cyhoeddus' ac i osod amodau eraill megis presenoldeb mewn hyfforddiant.

Ceir hefyd y dewis lle mae'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ceisio barn y Swyddog Monitro a'r Pwyllgor Safonau ar p'un ai yn yr amgylchiadau hynny lle mae'r Ombwdsmon yn penderfynu peidio ag ymchwilio, bod y Swyddog Monitro yn dymuno ymchwilio yn lleol. Yn yr amgylchiadau hyn, bydd y Swyddog Monitro yn ymgynghori â'r Cadeirydd a/neu'r Pwyllgor a chaiff pob achos ei ystyried yn ôl ei haeddiant.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, bu i'r Pwyllgor gyfarfod 4 gwaith ac fe gafodd 1 cyfarfod ei ganslo. Mae'r tabl isod yn nodi crynodeb o'r eitemau dan drafodaeth: -

Dyddiad y Cyfarfod	Eitemau Adroddiad / Maes
4/3/16	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn Cyfarfodydd

	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol Adroddiad Blynyddol Drafft y Cadeirydd Hygyrchedd gwybodaeth gan Gyngorau Dinas, Tref a Chymuned. Llyfr Achosion Cod Ymddygiad - Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Digwyddiad Hyfforddi Clercod Bil Llywodraeth Leol Drafft Eitem Sefydlog : trosolwg o gwynion yn Sir Ddinbych yn erbyn Aelodau
8/4/16	Cais Cyngor Tref y Rhyl ar gyfer Goddefeb Newidiadau i'r Côt Ymddygiad Enghreifftiol
24/6/16	Cyfarfod wedi'i ganslo.
16/9/16	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn Cyfarfodydd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Llyfr Achos Cod Ymddygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Eitem Sefydlog: Trosolwg o Gwynion yn erbyn Aelodau.
2/12/16	Eitem Sefydlog: Presenoldeb mewn Cyfarfodydd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol Fforwm Pwyllgor Safonau Gogledd Cymru Protocol Hunan-reoleiddio'r Cyngor Sir Llyfr Achos Cod Ymddygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Eitem Sefydlog: Trosolwg o Gwynion yn erbyn Aelodau.

Eitemau Sefydlog

Mae'r 3 eitem sefydlog a dderbynnir gan y Pwyllgor yn gweithio'n dda : -

Adroddiadau gan Aelodau'r Pwyllgor Safonau mewn perthynas â'u presenoldeb a'u harsylwadau yng nghyfarfodydd Pwyllgor a'r Cyngor boed ar lefel Sir neu'r Gymuned. Mae Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ddinbych yn eithaf unigryw yn ei ymagwedd ragweithiol tuag at godi safonau ac ymwybyddiaeth o'r Cod Ymddygiad. Mae Aelodau'r Pwyllgor yn bresennol i arsylwi ymddygiad ac effeithiolrwydd cyffredinol y cyfarfodydd; yna bydd yn rhoi adborth i'r Pwyllgor, a all wneud argymhellion mewn perthynas ag unrhyw anghenion hyfforddi neu dueddiadau neu batrymau ymddygiad mewn cymunedau penodol neu ar lefel y Sir.

Ar y cyfan, mae'r swyddogaethau fframwaith moesegol cyffredinol ar lefel dda yn y gymuned ac ar lefel sirol; ac adlewyrchir hyn yn y gostyngiad parhaus mewn cwynion i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Fel y pwysleisiwyd y llynedd, mae'r Pwyllgor yn awyddus i'w gwneud yn glir bod eu hymagwedd o ran mynychu yn bersonol mewn cyfarfodydd o safbwynt cefnogaeth ac addysgol; er mwyn targedu adnoddau i wella safonau a hyder y cyhoedd yn y gwaith hollbwysig sy'n cael ei wneud ar lefel gymunedol, ar sail wirfoddol; ac nid o unrhyw ongl gorfodaeth neu gritigol. Mae'r Pwyllgor yn cydnabod y gwerth mae cynghorau a'u haelodau o'r fath yn ychwanegu at gymunedau lleol. Mae'r Pwyllgor yn credu bod y Cod yno i roi hyder

i'r cyhoedd, ond hefyd i amddiffyn aelodau ac unrhyw ymdrechion i godi'r ymwybyddiaeth hon ar gyfer yr holl aelodau sy'n gwasanaethu mewn thema allweddol y maent yn ei chymeradwyo'n barhaus.

Trosolwg o Gwynion yn erbyn Aelodau gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae'r adroddiad yn cael ei gyflwyno mewn sesiwn gaeedig ac mae aelodau yn cael manylion cyfyngedig mewn perthynas â'r gŵyn ond digon o fanylion i alluogi aelodau i ystyried os gall hyfforddiant neu gamau eraill gael eu hargymell i gynghorau tref, dinas a chymuned penodol sy'n cael problemau neu gynnydd mewn cwynion.

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol: Mae hyn yn cyd-fynd â dull pwyllgorau eraill y cyngor ac mae'n annog ymagwedd fwy strategol tuag at rôl y Pwyllgor fel un rhagweithiol, nid adweithiol yn unig i gwynion.

Yn ystod y flwyddyn mae'r Cadeirydd wedi mynd i Fforwm Safonau Gogledd Cymru. Daeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, Nick Bennett ar un achlysur er mwyn cyflwyno ei ddull i ddelio â chwynion aelodau o dan y Cod Ymddygiad.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae Pwyllgor Safonau sy'n gwbl weithredol a chynrychioliadol ac sy'n cynnal y safonau uchel a ddisgwylir gan Aelodau yn cynorthwyo i fod yn sail i weithrediad y Cyngor o'i swyddogaethau democrataidd.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Nid oes unrhyw oblygiadau i wasanaethau eraill o ganlyniad i'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid oes angen Asesiad o Effaith ar Les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Nid oes unrhyw ymgynghoriadau wedi eu cynnal ac eithrio ymgynghori â'r Pwyllgor Safonau ar y cynnwys.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Dim angen.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Nid oes unrhyw risgiau a nodwyd.

11. Grym i wneud y Penderfyniad

Deddf Llywodraeth Leol 2000; Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 a Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006.